Restaureren zonder slapeloze nachten

Burgy aan het werk voor het Amstel Hotel

Burgy heeft in februari 2018 de restauratie van het dak en de façade van één van de bekendste rijksmonumenten van Nederland afgerond: het Amstel Hotel. Het is gelukt om de restauratie precies binnen de planning te realiseren met vakmanschap van hoog niveau. Dat vraagt om vakmensen die – net als het wereldvermaarde hotel zelf – vijf sterren waard zijn. Kijk mee over hun schouders, in deze Amstel Hotel special.

Koningen en koninginnen. Prinsen, presidenten en popsterren. Als deze en andere bijzondere bezoekers naar Nederland komen, kiezen ze graag voor het Amstel Hotel. In dit iconische hotel, dat eruit ziet als een majestueus paleis, voelen royalty en rijken zich helemaal thuis. De eerste tip voor alle vaklieden luidde daarom: 'Bekende gast gespot? Niet meteen twitteren!'
Het Amstel Hotel was het eerste Grand Hotel van Nederland, gebouwd in de jaren 1866 en 1867. Architect Cornelis Outshoorn liet zich bij zijn ontwerp inspireren door de paleisarchitectuur uit die tijd. Outshoorn zocht zijn houvast in Parijs, bij prachtige creaties als het Louvre. Hij leefde zich uit op bijzondere ornamenten; een mix van Hollandse ingehouden degelijkheid en zwierige Franse elementen. Die verfijnde details van hout, zink en zelfs terracotta zijn in de loop van de tijd aangetast door weer en wind. De statige leeuwen op het dak, te zien op oude foto's, waren helemaal verdwenen. De leeuwen zijn terug en kregen zelfs namen, Sammy en Friendly. De oude glorie werd in ere hersteld. Uitdagingen waar het hart van iedere restauratie-specialist sneller van gaat kloppen, ontstonden.

Aan de slag met frontons, festoenen, maskers, cordonlijsten en consoles. Hoe zorg je ervoor dat die droom van de vaklieden de hoteldirecteur geen slapeloze nachten bezorgt, of de gasten nachtmerries?

Op ontdekkingsreis

Voor de restauratie van het dak en de façade van het Amstel Hotel werd precies evenveel tijd uitgetrokken als voor de bouw destijds: één jaar en één dag. Tenminste, zo lang duurde de restauratie als je kijkt naar de zichtbare restauratiewerkzaamheden: het hakken, boren en herstellen op de steigers. De restauratie van een rijksmonument als het Amstel Hotel vraagt jaren aan voorbereiding. Een team van specialisten heeft niet minder dan vijf jaar lang onderzoek gedaan naar de oorspronkelijke kleuren, materialen en gebruikte technieken.
Het kleuronderzoek bracht opzienbarende ontdekkingen aan het licht, vertelt meesterrestaurateur en schilder Hoogstraten: ‘Er bleken onder de huidige witte en groene verflagen op sommige plekken maar liefst 49 verschillende lagen verf te zitten, in allerlei kleurgradaties. Je maakt eigenlijk een reis terug in de tijd, als je op allerlei plekken voorzichtig de laagjes wegschuurt. Er kwam wit in meerdere tinten voorbij; geel, bruin, zelfs zwart. Die kleurstalen werden steeds weer naast oude foto’s gelegd. Bij dat hele proces keek Bureau Monumentenzorg Amsterdam mee. Uiteindelijk is gekozen voor zandsteenkleurig, baksteenrood en olijfgroen.’

IJzer toch niet zo ijzersterk

In het gevelwerk van het Amstel Hotel is gebruikgemaakt van grote hoeveelheden ijzer. IJzer was in het midden van de 19e eeuw zeer populair, men dacht dat het onverwoestbaar was. Inmiddels weten we beter. Als er vocht bij het ijzer komt, zet het uit en breekt ’t het metselwerk en de vele natuurstenen afwerkingen in de gevels open. Uitvoerder Gilles en zijn collega’s liepen al het natuursteen en het metselwerk na: ‘Waar nodig halen we het ijzer weg en herstellen we de aangetaste plekken. Dat doen we onder andere met twee-componenten anti-roest coating. We plaatsen op sommige plekken nieuwe, voor dit werk speciaal gebakken bakstenen terug, die niet van oud te onderscheiden zijn. Deze klus is onze restauratiemetselaar Bote op het lijf geschreven.’

Hakken, boren en rustig slapen

Een bijzondere uitdaging bij de restauratie van het Amstel Hotel is het comfort van de gasten. Het is ondenkbaar dat het hotel een jaar lang dicht gaat voor restauratie. De zoektocht naar de optimale balans tussen snel en (kosten)efficiënt werken en de rust en privacy van de bezoekers was daarom een belangrijk onderdeel van het voorwerk. Dat is makkelijker gezegd dan gedaan, wetende dat er 35 man met speciaal gereedschap aan dak en gevel gaan werken.
Een bijna hilarisch experiment werd uitgevoerd, waarbij flink wat medewerkers van het Amstel Hotel betrokken waren. De werknemers van het Amstel

Hotel stonden in verschillende kamers van het hotel, terwijl vaklieden van Burgy Bouwbedrijf aan de buitenzijde hakten en boorden. Aan de hand van geluidsmetingen werd bepaald welke werkzaamheden de meeste impact hebben, zodat hier in de uitvoering rekening mee gehouden kon worden.

Innovatie en ambachtelijkheid komen samen

Het aanwezige houtsnijwerk op de daken is vervangen, net als de cretes en de palmetten. Deze elementen zijn 3D ingescand en vervolgens grof met de cnc-machine uitgefreesd. Houtsnijders werkten de lijsten en ornamenten verder af, omdat de fijne detaillering uitsluitend met de hand te realiseren is. Uitgangspunt is zoveel mogelijk oude elementen restaureren en rotte elementen vervangen op een dusdanige manier, dat het eindresultaat het beeld weergeeft zoals dat in vroeger tijden is geweest.

Een jaar en een dag

Dankzij goede communicatie en afstemming is het gelukt de strakke planning van een jaar en een dag te halen. Er is op het scherpst van de snede samengewerkt om te zorgen dat het hotel alles kan bieden wat de gasten wensen en dat de restauratielieden hun werk voor elkaar konden krijgen binnen de gestelde termijn, zonder concessie te doen aan de kwaliteit. ‘Het hotel werkte heel fijn mee door steeds bepaalde kamers vrij te houden, zodat we zonder overlast te veroorzaken aan de gevel konden doorwerken. Zowel voor het hotel als voor ons was dit een spannende restauratie, maar we zijn er samen steeds goed uitgekomen’, vertelt uitvoerder Boy. Nu de restauratie succesvol is afgerond, komt ook Boy weer aan zijn nachtrust toe.

Uitvoerder Boy (2e van links) en zijn team (Henry, Boy, Bote, Gilles, William, Mario, Eelke, Arley, Richard, Mustafa, Peter) na voltooiing van de restauratie van het Amstel Hotel. ‘Zowel voor het hotel als voor ons was dit een spannende restauratie, maar we zijn er samen steeds goed uitgekomen’, vertelt hij.

Kapitelen bakken

De pilasters van het Amstel Hotel zijn aan de bovenkant afgewerkt met rijk versierde kapitelen, precies zoals de oude Romeinen dat deden. We noemen dat een classicistisch stijlkenmerk. Uitvoerder Boy en zijn mensen liepen tegen een flinke uitdaging aan: ‘Een deel van die kapitelen was verdwenen. Hoe maak je dan nieuwe? Die moet je bakken van een soort klei: terracotta. Je kunt niet zomaar een mal maken van een bestaande kapiteel en vanuit die mal gaan bakken. Terracotta krimpt namelijk flink na in de oven. We hebben eerst een kapiteel gescand, en met behulp van de scan-apparatuur het kapiteel 15% vergroot. In die grotere mal konden we de nieuwe ‘oude’ kapitelen afbakken. Na de krimp is het kapiteel exact passend. Dit soort puzzeltjes maakt mijn werk zo mooi. Ik ben heel erg geïnteresseerd in restauratietechniek. Er is geen functie, waarin je meer invloed hebt op de kwaliteit van het restauratiewerk, met name in de detaillering. Als vakman heb je het materiaal zelf in handen. Het mooiste is om met je neus dicht op een monument te zitten. Ik houd gewoon van oude gebouwen, je ziet het vakmanschap van je voorgangers.’

Kijk op onze vernieuwde website:
www.burgy.nl

Het Amstel Hotel is de nieuwste parel aan de lange ketting van restauratieprojecten die Burgy Bouwbedrijf mocht verzorgen.
Op onze vernieuwde website kunt u nog veel meer fraaie projecten bekijken.
We laten er hier alvast een paar zien...

De droom aan het Plantsoen
LEIDEN

Burgy's machinale werkplaats

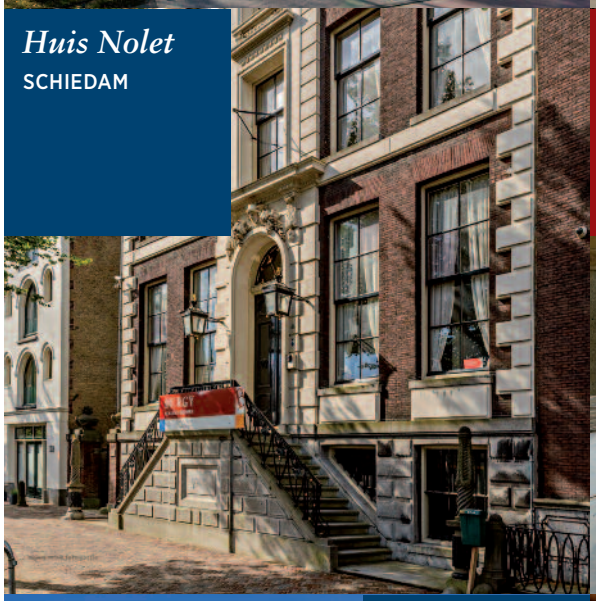

Huis Nolet
SCHIEDAM

Stadhuis
ROTTERDAM

Vissershuisje
KATWIJK

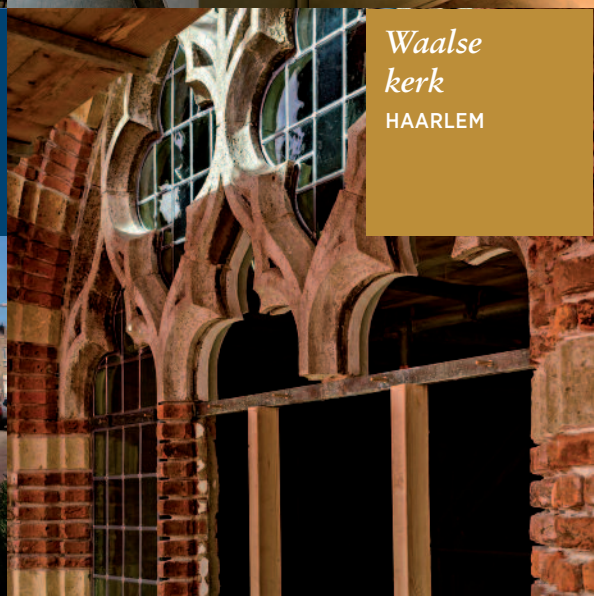

Waalse kerk
HAARLEM

BURGY Bouwbedrijf bv
Amphoraweg 1
2332 ED Leiden
071 532 24 05
www.burgy.nl

Redactie Burgy I Vormgeving Ton Wienbelt I Fotografie o.a. Arjen Veldt I Druk Drukkerij van der Linden